

Ulehči si

Ex 18,13-27

Člověk se i na stará kolena má co učit. Mojžíš byl čerstvý osmdesátník a měl už leccos za sebou: výchovu na královském dvoře; první neumělé pokusy o nápravu křivd, kterých se Egypťané dopouštěli na jeho soukmenovcích; a nakonec zdařilou revoltu: Hospodin ho vyslal do Egypta, aby se utkal s faraónem a vyvedl Izraelity na svobodu. Mojžíš mohl do svého životopisu napsat věru zajímavé položky (princ, revolucionář, exulant, manžel a otec, pastýř, prorok, divotvorce, osvoboditel); a přece se měl co učit. A učil ho tchán Jitro, midjánský kněz, nežid a pohan: učil ho *ulehčit si!*

I

Náš oddíl líčí poklidnou úřednickou scénu. Lid stojí před Mojžíšem, Mojžíš naslouchá otázkám a žalobám (Roubíček si stěžuje na Kohna, že nedodrží noční klid; Rosenzweig zase na Horowitze, že mu naschvál vykopává stanový kolík; a tomu že kdosi odloudil ovci a jinému zas dceru) a Mojžíš rozsuzuje, jak se na věc dívá Bůh. A lidi stojí ve frontě – „Přijde na mě řada dnes? Nebo až zítra?“ – a slunce pálí... a zpozzdálí všechno sleduje kněz Jitro, Mojžíšův tchán, který toho za sebou nemá sice tolik co jeho zeť, ani Hospodina tolik nezná. Ovšem o životě něco ví a zrovna včera přijel na návštěvu.

Když je po všem, bere si zetě stranou: „*Co to s lidem děláš?*“ začíná zhurta. „*Proč zasedáš jen ty, a všechen lid stojí před tebou od rána do večera?*“ Tak překládá ČSP: Mojžíš podle Jitra koncentruje moc a protahuje tak jednání. V podání ČEP Jitro hájí spíše slušnost a zdraví: „*Jak to s lidem jednáš? Proč sám sedíš, a všechen lid kolem tebe stojí?*“ Nepřijde ti to nevhodné?

Ale Mojžíš má odpověď pohotově. Vynáší důvody, kterým Jitro – „ve vsí úctě, tatínku“ – nemůže rozumět: je pohan a egyptský exodus zná jen z vyprávění: „*To lid přichází ke mně, aby hledal Boha,*“ vysvětluje Mojžíš. „*Když mají nějakou věc, přijdou ke mně a já mezi nimi rozsoudím. Oznamuji jim Boží řády a naučení.*“ Mojžíš je pro Izraelity Boží zástupce, skrze Mojžíše Bůh jednal s faraónem, to Mojžíš vyvedl Izrael z Egypta a provedl ho mořem a vyvedl vodu ze skály... Mojžíš byl u všeho. Proto lidi sami k němu chodí; proto Mojžíš sám sedí a sám rozhoduje. To dá přece rozum! Jak by to mohlo chodit jinak? - Ano, jak by to mohlo chodit jinak? Když se nám to zaběhlo; když si všichni zvykli; když Bůh žehná? Možná i nám se leccos takhle „požehnaně osvědčí“, a člověku už nepřijde divné, že sám sedí, zatímco druzí stojí (však oni rádi postojí, vědí, že vím).

Mojžíš měl pro své způsoby pádné teologické důvody. A asi by u nich zůstalo, kdyby zrovna na návštěvě nepobýval Midjánec Jitro. Ten sice nemá tolik zářezů na pažbě a v Božích věcech se taky moc nevyzná – a na Mojžíšova vysvětlení tedy příliš nedá -, ale o životě něco ví: „*Není dobré, jak si počínáš,*“ oponuje Jitro Mojžíšovi bez uzardění; a přidává hned argumenty. „*Naprosto se vyčerpáš, ty i tento lid, který je s tebou. Je to pro tebe příliš těžké, nemůžeš to dělat sám.*“ Jitro nemá duchovní důvody, zato má důvody rozumné, praktické,

zdravotní: Nemůžeš věci strhnout sám. Vyčerpáš se a vyždímáš – až k smrti, až ke zhroupení (mohli bychom taky přeložit) - ty i lid.

Takový audit zvenčí, třeba i od pohana, není k zahození: „*Úplně se vyčerpáš, ty i lid. Je toho příliš, nemůžeš to dělat sám.*“ Vedoucí, který toho má příliš (nebo si toho bere příliš), vyšťavuje sebe i své lidi; je třeba něco změnit. Přetížení je typický symptom naší doby: Máme toho asi všichni občas - nebo permanentně - příliš, už školáci: příliš k vyřízení, příliš k naučení, příliš k vidění, příliš na výběr, příliš k přemýšlení, příliš rozhodnutí: Až je z člověka vymačkaný citrón a z lidí kolem taky. „Dočista se vyčerpáš, zabiješ se, zhroupneš...“

II

Proto je dobré mít po ruce takového nějakého Jitra, který možná necituje Bibli, zato má rozum v hrsti. „Děláš toho příliš,“ řekl Mojžíšovi. „Doteď jsi vše zvládal sám: deset egyptských ran, přechod přes moře, manu z nebe a vodu ze skály. Ale co přijde teď, už sám nezvládneš.“ Vzpomeňte, dvě kapitoly nato dostane Izrael Desatero a další Boží zákony! Jestli Mojžíš stačil na zázraky, pak na Boží slovo sám nevystačí. Jitro přišel právě včas a jeho příběh je v Ex na pravém místě: Jde-li o zázraky, stačí jedinec; jde-li o běžný provoz Božího lidu a o Boží slovo, jedinec nestačí!

Co Jitro radí? „*Ted' mě poslechni, poradím ti a Bůh bude s tebou,*“ říká. „*Ty zastupuj lid před Bohem, přednášej jejich záležitosti Bohu. Vyučuj je nařízením a zákonům... A z lidu si vyhlédni muže zdatné, bohobojné a spolehlivé, kteří nenávidí úplatek, a ustanov je nad lidem jako správce: nad tisíci, sty, padesáti a deseti. Ti budou soudit lid průběžně; každou větší věc pak přinesou tobě, každou menší rozsoudí sami.*“ Tak zní rada pohanského kněze Božímu muži: *Rozděl* svou práci a moc - *najdi si* spolupracovníky a předej jim ze své agendy i ze svého vlivu – omez se a sám dělej jen to, co oni dělat nemůžou. Jen když za tebou přijdou, že si neví rady, zasedneš na soudcovskou stolicí a pomůžeš jim.

Najdi lidi - rozděl se s nimi o práci – a *sám dělej jen to, co můžeš dělat jen ty*: tak zní midjánská moudrost. Zní moderně, že? (Princip subsidiarity se tomu říká.) A v souvislosti knihy Ex zní i zásadně: Kde má mezi lidmi v jejich běžném životě ke slovu přijít slovo Boží (jakože to se na scéně objeví vzápětí), tam už jeden člověk nestačí, tam se musí spolupracovat v týmu, tam je potřeba přizvat lidi k práci, tam je potřeba nechat lidi dělat. A tak se nabízí otázka: Musím dělat věci, které dělám? Proč je dělám? Nemohu je předat? Ustoupit do pozadí? Není má únava a *únava lidí okolo* znamením, že něco se mnou není v pořádku? Ale taky naopak! Nepřihlížím jen z nějaké fronty (což může být ponižující, ale taky celkem pohodlné: když druzí dělají mé úkoly)? Nejde jen o technickou otázku; nýbrž o otázku teologickou! Kde se Boží slovo má dostat ke slovu, tam musí tahle otázka zaznít. Otázka, ale i jitrovská odpověď: najdi lidi – rozděl práci – dělej tu svou...

III

Však nakonec poslyšte, co Jitro Mojžíšovi slibuje, když si od starého tchána dá říct: „*Ty si ulehčíš a oni ponesou břímě s tebou. Jestliže to uděláš – a Bůh ti to přikazuje -, budeš moci obstát a také všechen tento lid dojde na své místo v pokoji.*“

Ulehčíš si, slibuje Jitro. Ale: ulehčit si – to zní zbaběle, ne? Křesťan a Terminátor si nikdy neulehčují! Ale proč ne? Často je takové opatření naopak právě moudré a navýsost zbožné. Samozřejmě nastávají i únavná období v rodině, v práci, v životě sboru, kdy neexistují rychlá a jednoduchá řešení; a čím je člověk starší, tím bolestněji naráží na své limity - zdravotní, psychické i duchovní. Ale právě proto *starý* Jitro mluví o *ulehčení*: poděl se o své břemeno, o své úkoly a své pravomoci s druhými a „*ulehči si. Tak budeš moci obstát,*“ říká Mojžíšovi, „*a také tento lid dojde do zaslíbené země v pokoji*“. Zase: ty i lid! Buď se ty i lid vyčerpáte, pokud si budeš držet svou moc, pokud se nepodělíte; anebo pokud přizveš další, ty i lid obстоjíte a dojdete do cíle. Ulehčení – nová stabilita – pokoj mezi lidmi: to má být ovoce Jitrov rady.

A Mojžíš? Uposlechl. Dal si – on, Boží prorok, jemuž ve SZ není rovno – říct od pohanského kněze. Problémy sice přišly, jak dobře víme, i únava a zklamání; ale Mojžíš už nebyl na vedení lidu sám, byť mu to tak někdy připadalo. A lid už taky nestál jen ve frontě, nýbrž každý nesl svůj díl odpovědnosti. Mojžíš Jitra uposlechl. A my? Jsme přetížení? Stojí se na nás takříkajíc fronty? Anebo naopak stojíme jen ve frontě, zatímco druzí si lámou hlavu, co s námi? Pak je čas na změnu: čas na ulehčení, na spolupráci, na rozdělení práce; čas chopit se právě *svého* dílu, a ne jiného...

Milí kolegové, kazatelé i starší!

I takové přízemní, zato praktické a moudré rady stojí v Bibli – a právě o nich bude hodně řeč v příštích dvou dnech. Protože všechna moudrost, i midijánská a pohanská, je v posledku od *Boha*. A protože v posledku jde – tehdy a doposud – o Boží slovo mezi námi, o Boží lid.

Dej nám Pán Bůh své ulehčení - dej nám lidi, kteří by nám stáli po boku - dej každému z nás rozvahu i odvahu *ustoupit* právě na své místo. A Kristus nás tak v pokoji doved' až do svého Království. Amen.

David Beňa